



Извршниот одбор на ММФ ги заокружи консултациите во врска со членот IV за 2023 година и го заврши првиот преглед во рамките на аранжманот за претпазливост и ликвидност за Република Северна Македонија

ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ВЕДНАШ

19 јануари 2024 г.

- Завршувањето на прегледот им овозможува на властите да имаат пристап до 161,35 милиони специјални права на влечење (SDR) (еквивалентно на околу 200 милиони евра според сегашниот курс или 115 проценти од квотата).
- Властите имаат намера да повлечат 119,26 милиони специјални права на влечење (или 85 проценти од квотата), а преостанатиот износ да го третираат како сигурност за цели на претпазливост од надворешни шокови.
- Властите напредуваат во насока на целите на Инструментот за претпазливост и ликвидност (PLL), што вклучува заштита на јавните финансии, намалување на енергетските субвенции, справување со високата инфлација и обезбедување финансиска стабилност. Економијата се опоравува по наглото зголемување на цените на енергенсите и храната предизвикано од руската војна во Украина. Економската активност во 2023 година беше придвижувана од значителниот извоз како и од намалениот увоз на енергија, и таа се движи во насока на зајакнување во 2024 година.

Вашингтон: Извршниот одбор на Меѓународниот монетарен фонд (ММФ) денес ги заокружи консултациите во врска со членот IV за 2023 година¹ и го заврши првиот преглед во рамките на аранжманот за претпазливост и ликвидност (PLL) за Северна Македонија. Завршувањето на прегледот им овозможува на властите да имаат пристап до 161,35 милиони специјални права на влечење (SDR) (еквивалентно на околу 200 милиони евра според сегашниот курс или 115 проценти од квотата). Властите имаат намера да повлечат 119,26 милиони специјални права на влечење (или 85 проценти од квотата), а преостанатиот износ да го третираат како сигурност за цели на претпазливост од надворешни шокови.

Целта на Инструментот за претпазливост и ликвидност, кој беше одобрен во ноември 2022 година и им дава на властите пристап до 406,87 милиони специјални права на

¹ Според членот IV од Основачкиот акт на ММФ, Меѓународниот монетарен фонд организира билатерални разговори со своите членки, најчесто еднаш годишно. Тим од ММФ ја посетува државата, собира економски и финансиски информации и дискутира со официјалните лица во врска со економскиот развој и политиките на државата. По своето враќање, тимот подготвува извештај кој потоа претставува основа за дискусија во рамките на Извршниот одбор.

влечење (или 290 проценти од квотата), беше да обезбеди достапност на финансиски средства во време на предизвици кога се работи за пристапот до финансиски пазари, истовремено поддржувајќи ги напорите на властите за намалување на енергетските субвенции (фискална ранливост поради енергетскиот шок) и овозможувајќи подобро насочена поддршка наменета за ранливите домаќинства на кои таа најмногу им е потребна, како и консолидирање на јавните финансии.

Успешното завршување на првиот преглед претставува значаен чекор во насока на зајакнување на економската отпорност на Северна Македонија. Властите напредуваат во насока на целите на Инструментот за претпазливост и ликвидност (PLL), што вклучува заштита на јавните финансии, намалување на енергетските субвенции, справување со високата инфлација и обезбедување финансиска стабилност. Фискалната консолидација планирана за 2024 година има за цел да го донесе Буџетот поблиску до прагот од 3 проценти од БДП согласно Законот за Буџетите на Северна Македонија. Дополнително на ова, таа има за цел да изгради бафери во случај на потенцијални надминувања на трошоците предвидени за изградба на патните коридори 8 и 10-д како и за други трошења. Мерките кои неодамна беа преземени ќе ја намалат ранливоста на буџетот од ненадејни зголемувања на енергетските субвенции.

Економијата бележи опоравување по зголемувањето на цените на храната и енергенсите предизвикани од руската војна во Украина. Економската активност во 2023 година беше придвижувана од значителниот извоз како и од намалениот увоз на енергија, и таа се движи во насока на зајакнување во 2024 година. Планираното зголемување на јавните инвестиции, пред сè започнувањето на изградбата на патните коридори 8 и 10-д, дополнително ќе го поттикнат економското опоравување. Иако инфлацијата и понатаму претставува предизвик, таа значително се намали поради пониските цени на енергенсите и храната на глобално ниво, во комбинација со монетарното затегнување. Подобрениот надворешен трговски биланс, кој делумно се припишува на остро то намалување на глобалните цени на енергијата, заедно со отпорните странски директни инвестиции, ги одржуваат девизните резерви на адекватно ниво. Банкарскиот сектор и понатаму е ликвиден, добро капитализиран, профитабилен, при што нефункционалните кредити се стабилни и се на историски најниско ниво.

Дискусиите во врска со членот IV ставија акцент на среднорочните предизвици. Северна Македонија бележи забавена конвергенција кон ЕУ во последнава деценија, и тоа најмногу поради недоволното инвестирање, големата емиграција и нискиот раст на продуктивноста. Северна Македонија, исто така, е изложена на климатски промени и таа ќе биде под влијание на Механизмот за јаглеродно гранично прилагодување на ЕУ (EU-Carbon Border Adjustment Mechanism). Државата има голем потенцијал да ги намали емисиите на јаглерод преку инвестирање во обновливи извори на енергија и деактивирање на старите електрани на јаглен.

По дискусиите во рамките на Извршниот одбор, г-динот Бо Ли, заменик директор и претседавач на Одборот, ја даде следнава изјава:

„Северна Македонија се опоравува од двојните шокови предизвикани од пандемијата на КОВИД-19 и нагло то зголемување на цените на енергијата предизвикано од руската инвазија на Украина. Државата и понатаму се квалификува за Инструментот за претпазливост и ликвидност бидејќи има здрави економски основи и рамки на институционални политики, и исто така спроведува здрави политики (и има историјат на

спроведување на вакви политики). Владата ја исполни целта за остварен дефицит во 2023 година, а неодамна усвои и силен сет на мерки кои материјално ќе ги намалат енергетските субвенции. Властите се посветени на тоа зголемувањето на платите да биде ограничено во рамките на она што е договорено со Општиот колективен договор. Народната банка на Република Северна Македонија (НБРСМ) значително ја затегна монетарната политика, што ја намали инфлацијата и помогна да се стабилизира девизниот пазар. Во овој контекст, резервите беа зголемени во 2023 година и тие се на здраво ниво. Финансискиот сектор е профитабилен, ликвиден и добро капитализиран.

Гледано во перспектива, политиките на властите се фокусираат на континуирана фискална консолидација со цел повторно градење на баферите. Во овој контекст, Собранието донесе кредибилен Буџет за 2024 година, кој таргетира остварување на значителна фискална консолидација и истовремено има простор за приоритетни трошења. Властите и понатаму остануваат посветени на зајакнувањето на даночната усогласеност и зголемување на јавните инвестиции, истовремено управувајќи со поврзаните фискални ризици, вклучувајќи ги и оние кои произлегуваат од проектот за изградба на коридорите 8 и 10-д. Исто така, властите планираат во целост да ги истиснат нетаргетираните енергетски субвенции, да ја зајакнат поддршката наменета за ранливите домаќинства, како и да ја подобрат енергетската ефикасност. НБРСМ е посветена на понатамошно затегнување на политиката доколку дојде до остварување на инфлациски ризици, и продолжува да работи во насока на зајакнување на механизмот за монетарна трансмисија, подобрувајќи го следењето на ризиците кај банките и супервизијата, како и рафинирање и операционализирање на макропрudentните и рамките за решавање.

Северна Македонија се соочува со значителни предизвици на среден рок. Намалување на емиграцијата и поттикнувањето на продуктивноста се од суштинска важност за повторно забрзување на конвергенцијата на приходите со оние од ЕУ. Северна Македонија, исто така, е изложена на климатски промени и таа ќе биде под влијание на Механизмот за јаглеродно гранично прилагодување на ЕУ (EU-Carbon Border Adjustment Mechanism). Справувањето со овие предизвици, меѓу другото, бара подобрување на деловното опкружување и на владеењето на правото, како и забрзување на зелената транзиција.”

Република Северна Македонија: избрани економски индикатори, 2019–2028
(годишни промени во проценти, освен ако не е поинаку наведено)⁶

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	Проекции									
Аутпут										
Реален БДП	3.9	-4.7	3.9	2.1	2.3	3.0	3.5	3.5	3.5	3.5
Домашна побарувачка	4.9	-5.3	5.3	5.3	1.6	4.6	2.6	3.5	3.2	4.1
Извоз	8.9	-10.9	11.7	13.4	3.4	4.8	5.8	4.9	4.6	4.0
Увоз	10.1	-10.9	11.9	16.1	2.2	6.3	4.2	4.5	4.0	4.6
Придонес кон растот ¹										
Домашна побарувачка	6.9	-7.2	6.7	7.8	2.0	5.9	3.5	4.5	4.2	5.3
Нето извоз	-2.9	2.5	-2.7	-5.7	0.3	-2.9	0.0	-1.0	-0.7	-1.8
Аутпут јаз (процент на потенцијален БДП)	0.9	-3.3	-1.8	-1.5	-1.0	-0.6	-0.4	-0.2	0.0	0.0
Потрошувачки цени										
Потрошувачки цени (просек за периодот)	0.8	1.2	3.2	14.2	9.5	4.5	2.1	2.0	2.0	2.0
Потрошувачки цени (крај на периодот)	0.4	2.3	4.9	18.7	3.7	3.7	1.9	2.0	2.0	2.0
Базични потрошувачки цени (просек за периодот)	0.5	0.9	2.4	7.3	8.2	5.2	2.9	2.0	2.0	2.0
Базички потрошувачки цени (крај на периодот)	-0.3	1.9	2.9	11.1	6.1	4.1	2.1	2.0	2.0	2.0
Активности на централната власт (процент од БДП)										
Приходи ²	29.4	28.4	30.3	30.6	31.6	31.7	31.9	31.9	31.9	31.9
Расходи	31.4	36.4	35.7	35.1	36.3	35.1	34.9	34.8	34.7	34.6
од кои: капитални расходи	2.6	2.4	3.2	3.6	4.9	4.6	4.8	5.0	5.2	5.2
Буџетско салдо ²	-2.0	-8.0	-5.4	-4.5	-4.7	-3.4	-3.0	-2.9	-2.8	-2.7
Бруто долг на општата влада ³	40.4	50.8	53.4	52.1	51.4	50.7	51.4	51.2	51.1	50.7
Јавен и јавно гарантиран долг ^{3, 4}	48.1	58.4	60.8	59.7	59.6	58.7	59.2	58.8	58.5	57.8
Заштеди и инвестиции (процент од БДП)										
Национални заштеди	31.3	27.0	29.5	28.9	30.5	30.9	30.7	31.0	31.0	31.7
Јавни	0.6	-5.6	-2.1	-0.9	0.2	1.2	1.8	2.0	2.3	2.4
Приватни	30.7	32.6	31.6	29.7	30.2	29.7	29.0	29.0	28.7	29.3
Странски заштеди	3.0	2.9	2.8	6.2	2.5	3.0	2.9	2.8	2.7	2.7
Бруто инвестиции	34.3	29.9	32.3	35.0	32.9	33.9	33.6	33.8	33.7	34.4
Кредити										
Раст на кредитите во приватниот сектор	6.3	4.9	8.0	9.3	6.1	7.0	6.5	6.3	6.3	6.3
Платен биланс										
Биланс на тековна сметка (процент од БДП)	-3.0	-2.9	-2.8	-6.2	-2.5	-3.0	-2.9	-2.8	-2.7	-2.7
Странски директни инвестиции (процент од БДП)	3.2	1.4	3.3	5.1	4.0	3.7	3.7	3.7	3.7	3.7
Надворешен долг (процент од БДП) ⁵	72.4	78.7	81.9	84.2	81.6	81.1	82.9	83.2	83.6	83.6
Бруто официјални резерви (во милиони евра) ⁵	3,263	3,360	3,643	3,863	4,126	4,652	5,109	5,393	5,713	5,997
во процент на ММФ АРА метрика	112	113	110	100	104	109	113	113	115	114
во процент на СТ долг	95	102	109	81	92	92	94	97	98	99
во месеци на увоз во перспектива	5.1	4.2	3.5	3.8	3.8	4.0	4.1	4.1	4.2	4.2
Меморандум ставки:										
Номинален БДП (милијарди денари)	693	669	720	795	891	975	1028	1087	1147	1215
Номинален БДП (милиони евра)	11,262	10,852	11,690	12,898	14,457	15,829	16,684	17,634	18,620	19,710

Извор: НБРСМ, ДЗР, Министерство за финансии, Светска банка и проценки и проекции на ММФ. Националните сметки се ревидираат од страна на ДЗР според ESA 2010.

¹ Недоследноста помеѓу реалниот раст на БДП и придонесите кон тој раст произлегуваат од разликите во официјалните податоци за БДП и неговите компоненти.

² За 2023, прогнозите за приходи во времето на Инструментот за претпазливост и ликвидност не ги вклучуваат приходите од еднократниот данок на солидарност, кој би можел да придонесе и до половина процентен поен во БДП.

³ Показателите за историски долг незначително се разликуваат од бројките пријавени од Министерството за финансии поради тоа што се користи долгот на крајот од годината во локална валута, поделено со БДП во локална валута.

⁴ Вклучува општа влада и нефинансиски претпријатија во државна сопственост.

⁵ Колоната PLL SR 2022 не ја вклучува нето РЕПО позицијата на НБРСМ со нерезиденти (краткорочен долг) од 228 милиони евра. Претходната прогноза на WEO претпоставува дека НБРСМ ја затвора нето РЕПО позицијата со нерезиденти (краткорочен долг) од 228 милиони евра во 2023 година.

Сегашната проекција претпоставува постоење на нето РЕПО позиција од 228 милиони евра од 2022 година па натаму.

⁶ За PLL SR колоните, номиналните вредности во моментот на одобрување на Инструментот за претпазливост и ликвидност се поделени со сегашното базично сценарио на БДП проекции.